Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САҺА ОЛОХ

Хаһыат 1931 сыл алтыныы 15 нүүрүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААҺЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҺЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 81 (6217) | 1985 сыл От ыйын 4 күнэ ЧЭППИЭР | Сыаната 3 харчы.

ССКП Киин Комитетын Пленума

1985 сыл от ыйын 1 күнүгэр Советскай Союз Коммунистическай партиятын Киин комитетын уочараттаах Пленума буолла.

Пленум СССР уон биирис ыҥырыылаах Верховнай Советын үһүс сессиятын боппуруостарын көрдө.

Ити боппуруостарга тохтоон Пленумҥа ССКП КК Генеральнай секретара М. С. ГОРБАЧЕВ тыл этта.

Пленум народнай депутаттар Советтарын үлэлэрин дьаныардаахтык туһалаах, биһиги обществобыт политическай систематын хас биирдии сүһүөх бэйэтин функцияларын чуолкайдык толороро, партия салайар оруолун салгыы үрдэтии, государственнай, хаһаайыстыбаннай уонна социальнай-культурнай тутуу бары учаастактарыгар кини сабыдыалын күүһүрдүү наадаларын бэлиэтээтэ.

ССКП КК Пленумуттар тэрээһин боппуруостар көрүлүннүлэр.

Таб. Г. В. Романов доруобуйатын туругунан пенсиябыттан тахсарынан сибээстээн кинини ССКП КК Политбюротун чилиэнин уонна секретарын эбээһинэстэриттэн босхолуур туһунан көрдөһүүтэ толорулунна.

Пленум таб. Э. А. ШЕВАРДНАДЗЕНЫ ССКП КК Политбюротун чилиэнигэр кандидаттан Политбюро чилиэнигэр киллэрдэ уонна ССКП КК секретардарынан таб. Б. Н. ЕЛЬИНИ уонна таб. Л. Н. ЗАЙКОВУ таллa.

(ССТА).

ПАРТИЯ XXVII СЪЕҺИН КӨРСӨ — ҮЛЭ ҮРДҮК КҮҮРЭЭНИН!

Оройуон үлэһиттэрин социалистическай ЭБЭҺЭЭТЭЛИСТИБЭЛЭРЭ

Оройуон үлэһиттэрэ партия съезтэрин хаһаайыстыбаннай уонна культурнай тутууга саҥа ситиһиилэриннэн көрсөр үгүс үгэстэрин салбаан «ССКП XXVII съеһигэр—27 охсуулаах үлэ декадатын» диэн дириҥнэтэн социалистическай куоталаһыны кэҥэтиик таныттылар: «Мыҥдаҕаайы», «Мугудай» совхозтар, Болугур, Мугудай отделениелара, эт-үүт комбината, «Якутсельстрой» мехучастога, олоҕу-дьаһаҕы хаччыйыы производственнай управлениета, о. д. а. пятилеткатааҕы сорудахтарын болдьоҕун иннинэ толороргo сорукпаннан куоталаһыны көрүлэстилэр. Үгүс үлэ коллективтара 1985 сылга ылымыт социалистическай эбээһэстэлистибэлэрин хаттаан көрүнүүлэр уонна өссө үрдүк кирбиилэри баһылаан эллэр. Бастыҥнар бачыммнарын батыһан үлэ өнөрумтуотун үрдэтиигэ, бородуукуйа себестоимоһын намтатыыга хас биирдии коллектив, хас биирдии үлэһит чопчу сорукпаны туруорунуулар. Итиэннэ оройуон совхозтарын, промышленнай, гутар, хаччыйар тэриллэрин үлэһиттэрэ, бары үлэ коллективтара съезд чэбиҥэр маннык үрдэтиллибит социалистическай эбээһэстэлистибэни ылыналлар:

— үүтү государствоҕа туттарыы уон биирис пятилеткатааҕы былаанын стахановскай хамсаһыы 50 сылын көрсө, атырдьах ыйын 30 күнүгэр толороргo, итиннэ хаалбыт кэмнэ былааны таһынан 1700 тонна үүтү эбии туттараргa;

— эти государствоҕа туттарыы пятилеткатааҕы былаанын Улуу Октябрь 68 сылын көрсө толорон пятилетка түмүктэнэр диэри былааны таһынан 609 тонна эти эбии туттараргa;

— күндү түүлэри государствоҕа атыылаһыы пятилеткатааҕы сорудаҕын 100 тыс. солк. аһараргa;

— хортуоппуйу уонна оҕуруот аспарын совотуонкалаһыын биэс сыллаах былааннарын толороргo;

— общественнай суоһу аһылыгын бэлэмнээһиккэ барыы күүһү толору туһанан 36200 тонна оту, 15000 тонна силиэһи (былааны таһынан 5000 тоннаны) ууттэй хаачыстыбалаахтык совотуонкалыырга;

— оройуон промышленнай тэриллэриэр табаарынай бородуукуйаны оҥоруу биэс сыллаах былаанын сэтиннии 1 күнүгэр толорон, былааны таһынан 1724 тыс. солк. бородуукуйаны оҥорорго, бородуукуйаны батарыы пятилеткатааҕы сорудаҕын ахсыннын 1 күнүгэр толорон, былааны таһынан 1197 тыс. солк. бородуукуйаны батараргa;

— «Якутсельстрой» мехучастогын коллективыгар тутар-таҥар үлэлэр биэс сыллаах былааннарын ССРС Конституциятын күнүн көрсө толорон, былааны таһынан 262 тыс. солк. үлэни оҥоруоргa;

— олоҕу-дьаһаҕы хаччыйыы производственнай управлениетыгар нэһилиэнньэҕэ оҥоруу оҥоруу пятилеткатааҕы былаанын ахсыннын 1 күнүгэр толорон, былааны таһынан 46 тыс. солк. өөрө эбии оҥоруоргo;

— производствоҕа наука ситиһиилэрин, саҥаны бастыҥы кэҥэтиик олохтуурга, материальнай-техническэй базаны бөдүүстээхтик туһанарга, былаанныаһыны салгыы тупсараргa, норуот хаһаайыстыбатын бары салааларыгар кэмчилээһин режимин ССКП Киин Комитета модьуйарын курдук киллэрэргэ;

—нэһилиэнньэни күннэтэ туттуллар табаардарыннан, бородуукталарыннан хаачыйыыны салгыы тупсараргa, фермаларыннан, хонуутаах отуулаарыннан, нэһилиэнньэлээх пүнктэриннэн тиэйэ сылдьан атыылаһыны кэҥэтэргэ;

— общественнай суоһу 1985—1986 сс. кыстыгар баламмаҥнаргa уонна барыы тэриллэри (производственнай объектары, оскуолалары, оро тэриллэрин, котельнайдары о. д. а.) оттук сезонугар баламмаҥнаргa эрдэттэн былааннаан анал бригаадалары үлэлэтэргэ.

ССКП XXVII съеһин чэбиҥэр итиннэ социалистическай эбээһэстэлистибэни ылынан туран, тэрээһиннээх буолуу, бэрээдэктээх, дьиссиплиининэн салгыы бөдөргөтөргө, үлэ хас биирдии мунуутатын мунутуур модьуйстаахтык туһанарга.

(Эбээһэстэлистибэ ССКП райкомун бюротунан бириҥнэнэ).

★

От ыйын 6—7 күннэригэр общественность оттоһуҥҥа бастакы күргүөмнээх тахсыыта

БУКА БАРЫ—ХОДУҺАҒА!

Ким төһөну оттоото

От ыйын үс күнүнэн туругунан. Бастакы көдьүөскэ—отчут, ахтыыта, эмиэ—от ыйын 1 күнүгэр диэри кэбиһиллибит тэрээ, үһүскэ—от ыйын 3 күнүгэр диэри кэбиһиллибит (тоннанан):

Карл Маркс	**113**	**66**	**2**
Субуруускай	**103**	**94**	**20**
Хатылы	70	—	—
Болтого	33	—	20
Эр. Эристиин	**257**	**180**	**0,9**
Хонтоҕо	51	—	0,9
Хадаар	58	—	—
Хайахсыт	96	—	—
Чакыр	52	—	—
«Чурапчы»	**181**	**136**	**3**
Сылаг	100	—	3
Килэҥки	30	—	—
Арыылах	51	—	—
«Мыҥдаҕаайы»	**101**	**126**	**—**
Болугур	69	—	—
Солоньев	32	—	—
«Мугудай»	**208**	**122**	**5,4**
Мугудай	84	—	—
Чыаппара	75	—	—
Толоон	49	—	5,4
Орой. үрд.	**963**	**724**	**31,3**

Тыа хаһаайыстыбатын управлениета.

ССРС ВЕРХОВНАЙ СОВЕТЫН СЕССИЯТЫГАР

МОСКВА. (ССТА). Кремль Улахан дыбарыаһыгар от ыйын 2 күнүгэр ССРС уон биирис ыҥырыылаах Верховнай Советын үһүс сессията үлэтин саҕалаата.

Уон чаас сарсыарда Союз Советын уонна Национальностар Советтарын холбоһуктаах мунньахтара аһылынна.

Депутаттар уонна ыалдьыттар табаарыстары **М. С. Горбачеву, Г. А. Алиевы, В. И. Воротниковы, В. В. Гришини, А. А. Громыконы, Д. А. Кунаевы, Е. К. Лигачеву, Н. И. Рыжкову, М. С. Соломенцевы, Н. А. Тихоновы, В. М. Чебриковы, Э. А. Шеварднадзены, В. В. Щербицкэйи, П. Н. Демичеви, В. И. Долгиҥы, В. В. Кузнецову, Б. Н. Пономареву, С. Л. Соколовы, Б. Н. Ельцины, Л. Н. Зайкову, М. В. Зимянины, И. В. Капитоновы, В. П. Никоновы, К. В. Русакову**, дохсун, үһүн ытыс тыаһыанан көрүстүлэр.

Депутаттар сессия күннэри бэбиэскэтин бигэргэттилэр:

ССРС Верховнай Советын Президиумун Председателин талар туһунан;

ССРС Верховнай Советын Президиумун саастаабыгар уларытылар туһунан;

Айылҕаны харыстааһын, айылҕа ресурсаларын нрациональнайдык туһаныы туһунан законодательство көрдөбүлэрин тутуһуу туһунан;

Правопорядогы бөдөргөтүү, гражданнар бырааптарын уонна соҕуоннай интэриэстэрин харыстааһын туһунан советскай Соҕуоннар көрдөбүлэрин тутуһуну кэтээн көрүүгэ ССРС Прокуратуратын үлэтин туһунан ССРС Генеральнай прокурорун отчуота;

ССРС Верховнай Советын Президиумун Ыйаахтарын бигэргэтии туһунан.

Күннэри бэбиэскэ бастакы боппуруоһуттар тыл ССКП КК Генеральнай секретарыгар **М. С. Горбачевка** баралаан.

ССКП Киин Комитета, ССРС Верховнай Советын Президиума уонна Верховнай Совет партийнай бөлөҕө, диэтэ **М. С. Горбачев**, миигин эйиги көрүүгүтүгэр ССРС Верховнай Советын Президиумун Председателинэн табаарыс **А. А. Громыконы** талар туһунан палаталар кырдьаҕастарын советтарыттан өйөммүт этиилэри киллэрэрбэр соруданнаатылар.

Депутаттар **ССРС Верховнай Советын Президиумун Председателинэн** депутат **А. А. Громыконы** тыллылар.

А. А. Громыконы ССРС Министрдэрин Советын Председателин бастакы солбуйааччы уонна ССРС Тас дыылаларын министрин эбээһинэстэриттэн босхолуур туһунан уураах ылылынна.

ССРС Верховнай Советын Президиумун Председателэ Андрей Андреевич ГРОМЫКО.

Ити кэнниттэн ССРС Верховнай Советын Президиумун Председателэ **А. А. Громыко** тыл этта.

Сессия табаарыс **М. С. Горбачеву** ССРС Верховнай Советын Президиумун чилиэнинэн талла.

ССРС Верховнай Советын Президиумун Председателин солбуйааччыларынан талылынныылар: РСФСР-тан — депутат **В. П. Орлов**, Латвийскай ССР-тан —депутат **Я. Я. Вагис.**

ССРС Тас дыылаларын министринэн депутат **Э. А. Шеварднадзены** анныыр туһунан уураах ылылынна.

Айылҕаны харыстааһын, айылҕа ресурсаларын нрациональнайдык туһаныы туһунан законодательство көрдөбүлэрин тутуһуу туһунан дакылааты ССРС Министрдэрин Советын Председателин солбуйааччы депутат **З. Н. Нуриев** оҥордо.

Партия Киин Комитетынан туруорулларбыт сорукпар, диэтэ дакылаачыт, советскай общество олоҕун барыы өрүттэрин тупсарыыга туһаайыллыбыт быһаччы дьаһаллар, саҥа көрдөбүллэр советскай дьоннорго чугастар уонна өйдөнүллүөр. Олор партия уонна норуот саамай киэҥ сэгэрэриттэн итиэннэ өйөбүлүн ылылыар, советскай дьоннору айар-тутар үлэҕэ көрүлээтилэр.

Социалистическай тутуу барыы сүүрүөх кэмнэригэр партия уонна правительство дойду айылаттан баайдарын харыстааһыныгa улахан болдьоҥнолорун уурбуттара. Кэнникки сылларга сири, киин тутэҕин, уу ресурсаларын, үүнээйи уонна кыыл-сүөл эйгэтин нрациональнайдык туһаныы, харыстааһын, атмосфера

(Бүтүүтүн 2-с стр. кор).

БАСТАКЫ ОТТОР ТҮСТЭННИЛЭР

«Чурапчы» совхоз Сылаҥар ходуһаҕа эрдэ көспүт звенолар үлэни ордук тэрээһиннээхтик саҕалаатылар. Холобур, биэс ыйын 25 күнүгэр Түөйэ уҥаар отууламмыт Григорий Семенович Куличкин салаайар коло-илии звенота бу күннэргэ бастакы хотуу отуттан 3 тоннаны кэбистэ.

«СО» кбрр.

ССКП райкомугар сүбэ мунньах

От ыйын 1 күнүгэр ССКП райкомугар оройуон промышленнай, тутар, хаччыйар тэриллэрин, учреждениелэрин салайаччылара уонна партийнай тэриллэлэрин секретардара кытыылаах сүбэ мунньах буолла. Мунньаҕы ССКП райкомун бастакы секретара **И. П. Листинов** салайан ыытта.

Сүбэ мунньахха от хомуурдар общественность кыттыытын туһунан оройуоннары оперативнай группа председателэ, ССКП райкомун иккис секретара **И. Н. Аммосов** иһитиннэрии оҥорде.

Совхозтарга сүөһү аһылыгын бэлэмнээбин саҕаламыта кэдиргэ буолла эрээри, онуоха общественность комото сиҥэ тэриллэ илик. Сорох тэриллэлэр шефтээх отделениелэрин кытары дуогабар түһэрсибэккэ, оттуур сирдэрин аналлаккка оҥороллор. Отчуттары эргиэннэрэ, радиосвяһыран, олох-дьаһах оҥотуннан хаччыйыыга, кинилэр ортолоругар культурнай-массабай үлэни ыытыыга көрүүлүбүт дьаһаллары олохчо кинилэрин быталарда. Мунньах тэриллэлэр салайаччыларын, партийнай тэриллэлэр секретардарын ити быталарыллары туораталлыларыгар эбээһинэстээтэ.

Былыл Аммаҕа уу таһыма намыһах буолан сорох баржалар Мыйдаҕаайыта кыайан калбатахтэрэ, Кинилэр таһаастара Аллараа Бэстээхэ суоҕанан эрэр. Мунньах ити туһунан райпотребобщество бырабылыанньатын председателэ **Н. И. Монастырев** информациятын иҥиттэ уонна оройуоннга анаммыт табаары баржалартан суоҕаһыннга итионнэ тиэйэн аралыыга комолоһоллоруҥар оройуон тэриллэриҥэр сорудахтары чуолкайдаата.

Сүбэ мунньах иккис таҥа арыгылааһыны уонна алкоголизмы туоратар дьаһаллар тустарынан уураахтары уонна Ыйаахтары олохчо киллэрии хаамыытын туһунан боппуруоһу көрдө. Партийнай тэриллэлэр итии уураахтары уонна Ыйаахтары нэһилиэннэҕэ ейдотуулаах итиэннэ олохчо киллэриҥэ улахан үлэни ыыталлар. Ол түмүгэр ордук бэс ыйыгар арыгылааһын уонна онтон сибээстээх буруйу оҥоруу биллэрдик арыйдата. Райсовет исполкома, үлэ коллективтарыгар буолуталаабыт мунньахтарга гражданнар этиилэрин учуоттаан, общественнай сүөһү аһылыгын бэлэмнээбин камнигэр, от уонна атырдьах ыйдарыгар, арыгыны атыылааһыны тохтоторго быһаарда. Мунньах арыгылааһыны уонна алкоголизмы туоратыыга туһуламмыт дьаһаллары салгыы халбаҥа суох тутуһуулуу хаччыйар наадалаарын бадяргаата.

х х х

Ити күн сүөһү аһылыгын соҕотуоҥкалааһынна общественность кометун тэриллэр оройуоннаары штаб от ыйын 6—7 күннэригэр сүөһү аһылыгын бэлэмнээбиннгэ общественность бастакы күргүөмнээх тахсыытын биллэрдэ.

ССРС ВЕРХОВНАЙ СОВЕТЫН СЕССИЯТЫГАР

(Бүтүүтэ. Иннин 1 стр. кар).

салгыны ыраастык тутуу, айылҕа баайдарын чөлүгэр туһэрии уонна кириэс тулалыыр айгэни туһсарыы бөдөҥ дьаһаллара олохчо киллэриллиннилэр. Промышленность үүгүс салааларыгар арыйах тобохтоох уонна тобоҕо суох технологическай процестары олохтуур үлэлэр ыытыллаллар.

Муус устардааҥы Пленумнаа уонна ССКП КК-гар буолбут сүбэ мунньахха, диэн бэлиэтээтэ дакылаатчыт салгыы, дойду экономикатын сайдыы интенсивнэй суолугар киллэриини түргэтэтэр булгуччу наадалаах ыйыллыбыта. Оттон ити, бастатан туран, сири, уулу, үүнээйи уонна кыысуол эйгэтин, туһалаах хостоноор баайдары ордук харыстаан уонна кэдьүүстэхтик туһанары модьуйар. Тулалыыр эйгэни харыстааһын айылҕа ресурсаларын рациональнайдык туһанымы быллаанньах сорудахтара сорох министерстволарынан, ведомстволарынан ССРС уонна союзнай республикалар Министрдэрин Советтарынан мэлдьитин толоруулар буолбатахтар. Биллэр-кэстор итиэстэр уу ресурсаларын харыстааһынна уонна туһаныыга бааллар. Чуолаан, кыртитин бөдөҥ источниктарынан сүөһү иитэр комплекстар уонна тыа хаһаайыстыбатын атын объектара буоллаллар. Аччыгый үрэхтэр итиэннэ водохранилищелар ууларын табыгастаах режимнэ тутарга итии тэҥэ эрроаннны тары охсуһар, мелиоративнай, ойуулуу чөлүгэр үөрэр, онтон да атын дьаһаллары кинэнник олохтоох уонна тобоҕо суох технологическай процестары олохтуур үлэлэр ыытыллаллар.

Тыа хаһаайыстыбатын культураларын сиэтиргэ прогрессивнай ньымаларын олохтоохун, хас биирдии кубометр уулуу туһаныы кэдьүүстүн үрдэтии, сир бадараанныйыытын итиэннэ туубуруутун туоратыы наадалар.

Дакылаакка сир ресурсаларын ордук кичэллэхтик харыстааһын уонна ейдээхтик туһаныы итиэннэ сир законодательствотын торуттарын көрдөбүллэрин кытаанахтык тутуһуу туһунан боппуруос сытыытык турара ыйыллыбыта. Тыа хаһаайыстыбатыгар туһаныллар сирдэри харыстааһын дьаһалларын кытары сэргэ кинилэр быйыыны биэриилэрин үрдэтэр туһугар мэлдьитин кыһанар наада.

Дойду экономикатыгар минеральнай ресурсаларын кэлимнэк туһаныыны хаччыйыы үөлүүччу улахан суолталаах. Минеральнай сырьеҥ кэлимнэк таҥастааһынна, материальнай производство эйгэтигэр иккистээн эргиллэр ресурсалары уонна тобохтору ордук киэҥник туһаныыга кэпсиини түргэтэр наада.

Тулалыыр эйгэ туругун салгыы туһсарыы уонна айылҕа ресурсаларын рациональнайдык туһаныы үүгүс өттүнэн наука уонна техника ситиһиилэрин саҥа производствоҕа олохтоохунуннан быһаарыллар.

Түмүгэр дакылаатчыт производство социалистическай ньымаларын ордуктара, үүнэ турар оҥорумтуолаах күүстэр, Ардаа дойду наукатын уонна техникатын аныгы таһымнара айылҕаны харыстааһын үөрүн кэмнэх кэскилгэ суоттаммыт сорудахтарын ситиһиилэхтик толоруор кыаҕы бэлиэтэлэр.

Палатадар түс-туспа мунньахтарыгар депутаттар дакылааты дьүүллэһиннэ киирдилэр.

Научнай-техническэй прогреһы түргэтэтии боппуруостарыгар лекциялар, дакылааттар, бэсиэдэлэр

БИРИМИЭРИНЭЙ ТЕМАТИКАЛАРА

Дойду социальнай-экономическай сайдыытын түргэтэтии —бастакы суолталаах сорук.

Партия экономическай политикатын туһаах боппуруоһа.

Научнай-техническай прогреһы түргэтэтии —олох кордобулэ.

Арыйах ороскуоту таһааран туран ордук үрдүк кирбиилэри ылыахха.

Инвестиционнай уонна структурнай политиканы уларыта тутуу тирэҕэ турар проблемалара.

Предприятиелары техническай оттуоҥ саҥардан сэбилээбин —сүнньэн суолталаах сорук.

Биһиги предприятиебытыгар үлэ албэхтик ороскуоттаах процесстарын механизациялаабыҥынна туох оҥоһулуннна?

Хас биирдии үлэ коллективыгар айылҕа ресурсаларын уонна сырьеҥ кэдьүүстээхтик уонна кэлимнэк туһаныахха.

Кэмчилээбин режима, партия бүтүүнүн, норуот бүтүүнүн дьыалата.

Биһиги үлэһит коллективпытыгар кэмчилээбиннгэ сорудахтар хайдах толоруллалларый?

Ресурсалары харыстааһын —инвестиционнай политика биир кылаабынай туһаайыыта.

Научнай-техническэй прогресс кордобулларигэр сөп түбэһиннэрэн капитальнай тутуу сорудахтара.

Аныгылыы технология — научнай-техническэй прогресс дьоһуннаах сүһүөҕэ.

Информатика индустрията — научнай-техническэй прогреһы түргэтэтээччи.

Аныгы матырыйааллары оҥорууну кэҥэтии, хаачыстыбаларын уонна туһаныллыларын туһсарыы —норуот хаһаайыстыбатын кэдьүүһүн үрдэтии халбаҥнаабат угулуобуйата.

Бородуукпүтүн хаачыстыбата —научнай-техническай прогреһы, үлэ культуратын уонна дьиссиплинатын объективнайдык кордоруччу.

Советскай марка чиэһин иҥин охсуһуу —хас биирдии предприятие, хас биирдии үлэһит дьыалата.

Наука —общество модун оҥоруулаах күүһэ, научнай-техническай прогреһы түргэтэтэр иҥин охсуһуу иннинэ кирбиитэ.

Наука, техника уонна производство интеграциялаабыыларын формаларын туһсарыы.

Научнай-техническэй прогреһы түргэтэтии—ученайдар, инженердар уонна техниктэр патриотическай иэстэрэ.

Научнай-техническэй прогреһы түргэтэтиҥэ изобретателлэр уонна рационализатордар сорудахтара.

Хаһаайыстыбаннай механизмы туһсарыы суолтата.

Хаһаайыстыбаннай ахсааны, экономическай төһүүлэри уонна кэрүүлэбиннэри күүһүрдүү —норуот хаһаайыстыбатын дьоһун суолталаах сорука.

Үлэ төлөбүрүн коллектив үлэтин түмүктэриттэн тутулуктаах оҥоруохха.

Биһиги коллективпытыгар үлэни тэрийии биригэдэннан формаларын сайыннарыы.

Научнай уонна инженернэй үлэҕэ —ордук общественнай биилиннини.

Научнай-техническэй прогреһы түргэтэтиҥэ иэйи быһаарар оруола.

Кадрдар болҕомтолорун научнай-техническэй прогреһы түргэтэтиҥэ тумүү —биллиҥни усулуобуйаҕа партийнай үлэ кылаабынай кордобүлэ.

Үлэ стилин туһсарыахха, кадрдарга кордобулу үрдэтиэхха.

Научнай-техническэй прогреһы түргэтэтиҥэ коммунистар баһылыыр-көҥүлүүр оруоллара.

Айымныылаах үлэ быыстын-найыстын бигэргэтиэхха, үлэһиттэр инициативаларын барыы дьаһалынан сайыннарыахха.

Ыччаттар эрчиллиэрин уонна булугас-талыгас ейдорун —научнай-техническай прогреска сулууспалааһынна.

Научнай-техническэй прогреһы түргэтэтиҥин идеологическай хаачыйыы суоллара уонна ньымалара.

Норуот олоҕун уйгутун үрдэтии —ССКП үлэтин үрдүкү иҥ хоһооно.

Олорор дьиэни киэҥник тутуу, дорообуйа харыстабылын, үөрэхтээбинни, науканы уонна культураны сайыннарыы —ССКП социальнай-экономическай политикатын сүүрүн туһаайыыта.

Империализм эттуттэн байыаннай суоһаанын үүнүүтэ уонна дойду обороналарын дьоҕурун бөдөргөтүү наадата.

Биһиги олохнут барыы айгэлэриҥэр бэрэдэти уонна тэрээһиннээх буолуулуу бөдөргөтөр иҥин охсуһуу— партийнай тэриллэлэр уонна үлэ коллективтарын халбаҥнаабат соруктара.

Норуот айымныылаах үлэтэ —партия экономическай политикатын туһаах боппуруостарын ситиһиилэхтик быһаарыы мэкчиэта.

1985 сыл былаанын уонна пятилетка бүтүүнүн сорудахтарын ситиһиилэхтик толоруоҕун!

ССКП XXVII съиэһин достойнайдык көрсүөҕүн!

○ Арыгылааһыны утары—сорунуулаахтык! ○

ТЫЛТАН ДЬЫАЛАҔА ТАХСЫАХХА

ССКП КК арыгылааһыны уонна алкоголизмы туоратар туһунан уураахтар Кытаанах нэһилиэгин общественнноҕа улахан биһирабылынан көрүстэ. Уураах барыы үлэ коллективтарыгар, общественность уопсай мунньахтар дьүүллэһиннилиннэ.

Уопсай мунньах, үүгүс дьон этии киллэриллэриннэн, от ыйыттан саралаан нэһилиэккэ арыгыны атыылааһыны бобор туһунан уураахтары ылынна. Киниилэр туруорсуулара сиэрдээх. Нэһилиэккэ арыгылааһыннан соруоттаах ыар буруйу оҥоруу, өлүү-сүтүү түбэлтэлэрэ, ыал олоҕун айманыыта суох буолбатахтар. Бу түктэри быһыы ыччат эйгэтигэр өтөн киирэн улахан дьиксиниэриллэх. Холобур, сокуоннай да саастарын сиэ илик оҕолор үөрэхтэрин быраҕыллара, арыгылыыр суолга туруулара эмиэ баар. Эдэр дьон конкуруҥар суолга кэмигэр турунуулларыгар общественность бүтүүнэ комолоһуохтаах, ыччаттарга ыллыктаах ейүн-санаатын тиэрдиэхтэх. Нэһилиэк общественнноҕа ону-суоллуҥэн таба ейдүүр уонна ейүүр.

Арыгылааһыны уонна алкоголизмы утары аҥардас тылынан эрэ буолбатах, тус бэйэ холобурунан, олохчо дьиҥ-чаҥчы ыытыллар, дьоҥҥо тиийиэхтээх ньымаларынан охсуһуохха наада. Холобур, сүбү сотору-тааҕыта Кинэҥки бөһүөлэгэр эдэр дьон ыал буоллулар. Сыбайба уруккулартан уратыта диэн хорэ-нара эйбэҕэ, аҥыы уута лаппа арыйаа буолар. Ыллаантуойан, спортивнай оонньуулларга күрэх ылдьыһан уруулга сылдьыбыттар улахчанык астыммыллар.

Арыгылааһын дьаллыгын олохсуйбут сиргиттэн тутабаччы быһа сотор кэбиэрэ суоҕа ойдөнөр. Маныаха бука бары түмсэн уллаппыт, бэйэ ирдэбилин туруорбыт, чэгиэн олох сиэринмайгытын олохтоохунуттан күүскэ ылсарбыт наада. Сотору-тааҕыта олохтоох отделение-те рабочайа ыллыы Арыылаах бөһүөлэгэр тиийэн арыгылаан, буруйу оҥорон административнай эпиэскэ тардылыннылар уонна 50-нуу солкуобайынан ыстарааптаннылар. Комсомольскай комитет общественнай миэстэрэ арыгылаабыт 4 ыччаты дьүүллэппэт. 1985 сылга киирэн баран 29 үлэ күнэ бороҕуулаабыстан сутэриллиннэ. Туһаныыахтар барыы эпиэскэ тардылыннылар. Буруйдаахтар самаланналлэрэ, ыстараапталаллара сокуоннай. Ол эрээри болҕомтэ ордук буруйу оҥоруулуу эрдэттэн болсуулуу туһаайыллыахтаах. Маныаха общественниктар, культура үлэһиттэрэ, спортивнай тэрийээччилэр күүс-көмө буолуохтаахтар. Туораттан кордоххо, бэрт солуута да суох мэйдэр үлэҕэ ардыгар улахан атахтааһыны оҥороллор. Холобур, «Дьуулуур» комсомольскай-ыччат фермаҕа бэриллибит радиола алдьанан баран оҥоһуллубакка, ыанныыксыттар билигин радио истибэттэр, телевизордара суох. Периодическай бочаат оройуон кинигиттэн суол үчүгэй да хаамыыр сопуна сойон кэлэр. Электроэнергия сотору-сотору быстар. Кинолекторий тэриллэрэ соруммуппут микрофон молтоҕуттан тохтотуллубута.

Быһата, чэгиэн олоҕу пропагандалааһын, дьону үүгэ ейгө-санаалаах иитии эйбэх уонна киэҥ оруттээх үлэни эрэйэр уонна хас биирдиибит тустаах эбээһинэбин чуолкайдык толоруор эрэйэр.

С. СЛЕПЦОВ,
сельсовет исполкомун председателэ.

ОТЧУТТАРЫ ХАЙДАХ ХААЧЧЫЙАҒЫТ?

Совхозтар үгүс отчуттара үлэлиир миэстэлэригэр кеһен хотуурдары тыаһаппыттара хас да хонно. Бу былдьаһыктаах, эппиэттээх хаһаайыстыбаннай хампаанньаны тэрээһиннээхтик ыытыы «Сельхозтехника» холбоһук кинилэри техниканан, саппаас чаһынан хайдах хаччыйарыттан, звеноларга техническэй кэмэну төһө быыстаннаан тэрийэриттэн улахан тутулуктаах. Онуоха үлэ хайдах тэриллэн эрэрин туһунан холбоһук кылаабынай инженерэ Ф. А. ТИМОФЕЕВ редакцияҕа маннык биллэрэр:

—Быйыл совхозтар отчуттарын саҥа техниканан хаччыйыыга биһигиттэн тутуллуга суох быстаарыы тарыста. Өрүс суолунан аҕалыллыахтаах фондаттан биири да илиҥэ түспэккэ олоробут. Саҥа техника аҕалылынна да, сонно тута совхозтарга тыырбыттыынан барыахпыт.

Оттон холбоһукка анаммыт саппаас чаастан сороҕо аҕалылынна. Өссө кэлиэхтээх. Итини от хомуурун кэмигэр табан туһанарбыт наада. Маны сэргэ эргэ деталлары саҥардыыга улахан болҕомто уурулуохтаах. Станоктар саҥа тутуллубут механическай сыахха көҥөрүллүннэр, бу үлэ быстах кэмҥэ тохтоон турар. Наладочнай установканы саҥа миэстэҕэ оҥоруу бухпаран сотору үлэлэтиахпыт. Установкаҕа ыал курдук деталлары оҥорор кыах баар. Эргэ деталлары саҥардыыбан оҥоруттаах токардар П. П. Макаров уонна С. А. Захаров дьарыктаныахтара.

Звеноларга техническэй кэмэну оҥоруу хайдах ыытыллыахтаҕа быстаннаммыта. Бу үлэ техническай көрүү наладчиктарыгар сүктэриллэр. Кинилэри кытта сибээстэйдэрэ аналын 5 автомашина баллыннэнэ. Техническай кэмэну оҥоруурга инженердэр М. А. Пинигин уонна Д. Д. Посельский быһаччы кыттыахтара.

Холбоһук отчуттары хаччыйыыныан эрэ мунурдаар буолбатах. «Чурапчы» совхоз Сылгалааҕы отделениетыгар 150 тонна от соротуоҥкалыахтаахпыт. Маннык аналы звено тэриллэн үлэлиэҕэ.

ОРОЙУОН СОВХОЗТАРЫГАР 1985 СЫЛГА ОТТООҺУН САҺА ГРАФИГА (тоннанан)

Совхозтар	Былаан	1/VII 2 быр.	8/VII 9 быр.	15/VII 19 быр.	22/VII 29 быр.	29/VII 41 быр.	5/VIII 53 быр.	12/VIII 65 быр.	19/VIII 75 быр.	26/VIII 85 быр.	2/IX 92 быр.	9/IX 97 быр.	16/IX 100 быр.
Карл Маркс	3300	66	297	627	957	1353	1749	2145	2475	2805	3036	3201	3300
Субуруускай	4700	94	423	893	1363	1927	2491	3055	3525	3995	4324	4559	4700
Эрилик Эристин	9000	180	810	1710	2610	3690	4770	5850	6750	7650	8280	8730	9000
«Чурапчы»	6800	136	612	1292	1972	2722	3604	4420	5100	5780	6256	6596	6800
«Мыҥдаҕаайы»	6300	126	567	1197	1827	2583	3339	4095	4725	5355	5796	6111	6300
«Мүгүдай»	6100	122	549	1159	1769	2501	3233	3965	4575	5185	5612	5917	6100
Оройуон үрдүнэн	**36200**	**724**	**3258**	**6878**	**10498**	**14842**	**19186**	**23530**	**27150**	**30770**	**33304**	**35114**	**36200**

Мэччирэҥ кэмигэр—өлгөм үүтү, эмис эти!

ТАМАХ САЙЫЛЫГАР

Туллаҥы үүммүт эдэр тиит ойуур суугунас тыаһа, үрдүк кырдалга тутуллубут иккі мэндиэмэннээх уопсай дьиэ, аркас өҥнөөх сибэккиэн саба үүммүт сыһыылар —эти барыта Тамах сайылык туһунан умнуллубат үтүө өйдөбүлү хаалларар. Оттон маннааҕы ферма үлэтэ, айылҕа силгилии сиппит кэмигэр дьүөрэлэспит курдук, улам туспан иһэр, үүтэ-аһа күнтэн күн ахсын эйбэтэр эйбиир.

Карл Маркс аатынан совхоз Төгүрүөстээри фермата маннык балачча хойутаан, бас ыйын 10 күнүгэр, кеһен кэлбита. Ол да буоллар ыанныыксыттар аҕыйах хонук иһигэр үүт ыамын ланна үрдэттилэр, күнүгэ 1,5 тоннаттан итэҕэс үүтү ылбат буоллулар. Онон мэччирэҥнэ эрдэлээн тахсыбыт фермалары хайыы-үйэ куоттулар.

—Тамах кыргыттара —маладьыастар. Бэс ыйыгар 47 тонна үүтү ыыр эбэһээтэлистибэлэрин толордулар. Бу тэтимнэрин өссө эбэн биэрдэхтэриҥэ, куоталаһыыга Туолбут сайылыгы да кытта эгил-тэгил тардыһыһылар — диэн астынан кэпсиир совхоз зоотехника Е. Е. Карпов.

Тамахха иккі бригээдэ бэйэбэйэлэрин кытта куоталаһаллар. Ол дьыгнээхтик күүрдэр күүһүн үлэ түмүгүттэн көрөн итэҕэйдибит.

Бастакы бригээдэҕэ 13 №-дээх СПТУ-ну былырыын бүтэрбит кыргыттар үлэлиллэр. Старшайдара —Ньурба кыыһа Фатима Самсонова. Коллектив республика араас оройуоннарын ыччаттарыттан сүүмэрдэммит. Маннык Горнайтан, Булуктан кыргыттар бааллар. Өссө иккис бригээдэ старшайа —Антонина Дьячковская былырыын орто оскуоланы битиргэ бүтэрбит дьүөгэлэрин салайар. Коллективтар 100-түү ыыахтаахтар. Мэччирэҥ ыйдарыгар фуражнай ыыах ахсыттан 920-лии кг үүтү ыыр соруктаахтар.

Эдэр бостуук Семен Оконешников үлэтигэр олус кыһанар-мүһэнэр. Ыанныыры күн ахсын сонуннан сонун сиргэ уларытан, киэһэ хойукка диэри маныы сыалдьан мэччитэр. Ол иһин ферма бу тутаах үлэһитэ хайаныан хайдаҥар.

От ыйыгар Тамахха үүтүнэн дэлэтэргэ оссо үрдүк соруктары туруорунньулар.

П. ПОПОВ.

Снимокка: Тамах сайылык ыанныыксыттара совхоз директора Е. Е. Васильевы кытта.

П. Оконешников фотота.

ҮРДҮК ПРИВЕС

«Мүгүдай» совхоз кини аттеленнэтин сүөсүһүттэрэ мэччирэҥ бастакы ыйыгар ыыах сүөһү быйылгы төрүөбүн толоһуттуугэ үчүгэй көрдөрүүлэри ситистилэр. Мүгүдайга ньирэй ыйдааҥы орто привеһэ 17,2 килограмҥа тэҥнэстэ. Куоталаһыыга Мараланы бириигээдэтин ньирэй көрөөччүлэрэ бастаан ыһаллар.

Бырыы Хаа сайылыгар көҥөрүллүбүт 150 ньирэй ордук үчүгэй туруктаахтар. Маннык эдэр үлэһиттэргэ наставниктыыр Ирина Афанасьевна Толстоухова заспыт ыйга 42 ньирэйи эмчиэпиэхкэ көрөн-харайан бириидиктэрин ортотунан 18-тыы кг толоһуттэ. Итиччэ привеһи Булгуннаах сайылык эдэр үлэһитэ Варвара Абрамова эмиэ ситистэ.

Л. АММОСОВА.

ЭБЭҺЭЭТЭЛИСТИБЭ ТУОЛБУУТУН БЭРЭБИЭРИЭЛИИБИТ

Сылаҥна быйыл үүт ыамын үрдэтэргэ боччумнаах хардыы оҥоһуллуохтаах. Манна кыстыгы үчүгэйдик тэрийэн уонна мэччирэҥи недьүүстээхтин туһанан 1985 сылга фуражнай ынах ахсыттан 1510-нуу килограмм үүтү ыырга (ити иннинээҕи сыллаҕытаабар 230-туу кг ордук), былааны таһынан валовайунан 150 тонна үүнү илгэни ыларга сорунтаммыттара. Бу үтүө бачыым ССКП райкомун бюротунан биһирэммит.

ҮҮТ ӨССӨ ДА ҮӨТЭЛЭЭБЭТ

Ол эрээри сыл саҕаланыытыгар сылаҥнар үүт ыамын графиктыттан улаханык хаалан сэмэлэммиттэрэ. Ол хаалыыларын туоратар туһугар мэччирэҥ ыйдарыгар ыыах ахсыттан 940-нуу килограммтан итэҕэс суох үүтү ыырга сорук туруоруммуттара. Хомойуох иһин, мэччирэҥ бастакы ыйыгар сорох сайылыктарга үлэ тэтима онуйбэтэ, үүтү-аһы албатар эрчимнээх дьаһаллар ситэхото ыыалла иликтэр.

Бу күннэргэ кини бириигээдэ Таҥнарыыктаабы фермытыгар сыыттыбыт. Манна бастыҥ ыанныыксыттар сыраалаах үлэлэрин түмүгэр ыам балачча үрдэтэ, ыйдааҥы сорудах куоһарылынна. А. А. Никифорова, А. Н. Ноговицына курдук бастыҥнар графиктарын куоһаран иһэллэр. Ол эрээри бу тоҕус ыанныыксыттаах улахан сайылыкка хаалыылаахтар - эйбэхтэр. Холобур, биирдиилээн бэйэлэрэ 17—18 ыныары ыыр Л. Д. Никифорова, М. С. Макарова күнүгэ баара-суоҕа 110—130 килограмы ылаллар.

Ыанныыры мэччитин хонтуруолламмата, бостууктарга кытаанах ирдэбил олохтоммото уопсай дьыалаҕа охсуулаах буолла. Бу ферма бостууктара П. С. Макаров уонна И. Д. Никитин сарсыардааны ыам каннилиттан ыыахтары мэччирэҥнэ таһаарбакка күүскү ыамы күүтүөхтэр эбит. «Бостууктарга сүөһүнү далга хаайан сытыарыллан, мэччитин диэн этэбит дэ, петибэттэрэ, —диир бириигэдьиир Ф. Н. Друзьянов.

Федор Николаевич дьыаланы итинник быһаарыыта, олохтоохунан олохтоох эрээри, кими да астынарыан сатаммат. Дьиҥэр үүтү-аһы далаатэр атын да кыахтар ыраатыыннан ситэ туһаныллыбатылар.

Ферма кыһыл мунньуга адъас аатыгар эрэ оҥоһуллубут: үүт ыамын күннээҕи экрана толоруллубат, ким бастаабыта, ким хаалбыта көрдөрүллэн испэт, дьону мунньан кэпсэтэ туһаран да усулуобуйа суох, киһи кута-сүрэ тохтообот. Ол иһин манна ыанныыксыттар бэл сылдьыахтарын баҕарбаттар. Бириигэдьиир бара сатаан сүөсүһүттэрин ыал дьиэтигэр мунньарга күһэлиннэ. Биллэн турар, дьоһуннаах кэпсэтии тахсыбата.

Ферма коллектива мэччирэҥ түөрт ыйыгар фуражнай ыыах ахсыттан 950-нуу килограмм үүтү ыахтаах, үлэ тэрээһинигэр тахсыбыт итэҕэстэр суһалык туоратыллыахтаахтар. Таҥнарыыкка онуохха кыах толору баар.

Пятилеткэ түмүктээһиннээх сылыгар ыыныллыбыт эбэһээтэлистибэни толоруу сылаҥнар мэччирэҥи төһө кэдьүүстээхтик туһаналларытан быһаччы тутулуктаах. Онон куох сиреймэ үүтү-аһы албатар барыы дьаһаллары ылыахха.

Н. БАРАШКОВ.

ХАННА баарар буоларын курдук, Субуруускай патыйан совхоз производствотыгар төһүү күүһүнэн ыччаттар буоллаллар. Эдэр күүһү биэрэччиннэр, сүрүннээн, Хатылы орта оскуолата буоллар. Оскуола выпускниктара совхоз производствотыгар үлэлээһиннэрэ үтүө үгэскэ кубулуйда. Ыччаттар үлэҕэ систематастарынан, доланыгарданхта р ы н а н дааны сирдэрбэттэр.

Быйыл орто оскуоланы бүтэрэр 19 өс төрөөбүт совхозтарыгар

◆

Тыа сирэ—ыччат романтиката

Эбии күүс

◆

үлэлии хаалыҥа баҕаларын биллэрдилэр. Кинилэр ортолоругар «Чэчир» үлэ, сыныйаллан лаҕырыгар үчүгэй үлэтин иһин оскуола 1985 сылларыы бастыҥ спортсмена Николай Быганов, үлэһит диэтэ эдэр представителя Ульяна Кривошапкина, туруоран сахадеятельность активнай кыттыылаҕа Петр Новгородов уо. д. а. бааллар.

Өрөөр совхозка үлэлиирэ сөпкөөх баллаҕаннаах бардылар. Ол курдук, -кинилэртэн үгүстэрэ сайын ахсын «Чэчир» үлэ, сыныйаллан лаҕырыгар сыныйаммыттара, кыһыны надиэхтэҕа биир күн кыргыттар фермаҕа, уолаттар совхоз мастерскойугар производственнай практиканы барбыттара. Үгүстэрэ төрөппүттэрэ совхоз производствотыгар өр сылларга үлэлээбит дьон. Онон өрөөр кырдьыктаах эрдэхтэриттэн тыа сирин үлэтин суолтатын өйдүүлэр.

Выпускниктар совхозҥа кытта дуогабар түһэрэстилэр. От ыйын 8—9 күннэриттэн совхоз кутеҥатыанан улуу Лена өрүс аатырар остуолбаларыгар күүлэйдии барыахтаах. Онтон сотору буоллаг, аан бастаан рабочай үрдүк аатын ылан үлэ кинилэргэ ааҥ бастакы балыстаҕынан оҥорторуохтара.

Выпускниктар пятилеткэ түмүктээһиннээх сылык балланнарыгар ситиһиилэхтик толоруута күүстэрин, эдэр эрчимнэрин хаҥыстыахтара суоҕа, общественнай үлэҕэ, олохха активнай позициялаах буолуохтара диэн эрэнэбит.

Е. СИДОРОВА,
совхоз комсомольскай тэриитэтин секретара.

Комментатор колонкалара

ДИРИҢ ХАЙДЫҺЫЫЛАР

Милаҥҥа (Италия) Европатаабы сообщество советын «уопсай рынок» чилиэннэрэ уон дойду правительстволарын баҺылыктара таҺымнаах сессиҕэ сытыы утарсыылар быҺыылларыгар-майгыларыгар тумуктэннэ. Онно кинилэри тэҥэ 1986 сыл тохсунньу 1 күнүттэн ЕЭС чилиэннэриэн буолуохтаах Испания уонна Португалия правительстволарын баҺылыктара ыҥырыллыыттара.

Сессия кыттыылаахтарын ордук улахан хайдыҺыылларын күннэрэ бэбиэскэ кылаабынай боппуруостарыттан биирдэстэрэ — ГФР уонна Франция туруорбут байыаннай - политическай уобараска ЕЭС-и салгыы интеграциялааҺынга туһаайыллыбыт «Европатаабы союз туһунан дуогабардарын» бырайыага —үөскэтэ. Арктическай Европатаабы биирдэ үлэлээҺиҥ кэнэтин былааннарын, сэбиэлэниннэн үлүйүйүүнү күүһүрдүүгэ туһуламмыттарын быҺыытынан, бүтүн кэкэ дойдуларга бырачыастыылар. ЕЭС-и киниэхэ кыттыгастаах дойдулар тутулуга суох политиканы ыытыыларын хаарчахтыыр кыахтаах национальнайы үрдүнэн органҥа кубулутуу идеятын кыра дойдулар утараллар. Ону аҺан Боин уонна Париж былааннара кинилэр ЕЭС-кэ позицияларын атын дойдулар интэриэстэрин суотуттар бодоруотторгэ сорунуу курдук көрүлүннэ.

Французскай-арктическай германскай бырайыагы утары Великобритания, Дания уонна Греция официальнайдык туруннулар. Римскэй дуогабары («уопсай рынок» аҥа дуогабарга оҥоҕуран тэриллибитэ) французскай-арктическай германскай былаанна эмиссиит баҺыыннаалара учуоттаах хаттаан көрөр туһунан боппуруоска правительстволар икки ардыларыгаары анналлаах конференцияны мигирэр туһунан сөбүлэҺиҥ эрэ сиҺилиннэ. Ити даҕаны «уопсай рынок» байыаннай-политическай күөмүнаҺыыга кубулутарга дьулуһааччылар бойдэлэрин аанналарын оссо салгыахтаахтарын туһунан этэр.

Сессия кыттыылаахтара, бэчээт иҺитиннэриҥнэн, «сулустаах сэриилэр» американскай программаларыгар хайдах сыҺыаннаһар туһунан проблеманы эмиэ тиэмэбатылар. АХШ «сулустаах сэриилэргэ» бэлэмнэниэ куттаналаах американскай былаанын өйүүлэриттэн Арктическай Европа дойдуларын күһэйэргэ олус кыһанар. Ити былаан тоҺото-хаччата кыайан барылламмат ыпырык содулланыахтааҕыттан Арктическай Европаҕа дьиксиналлар. Онуоҕун таҥнэ континеннэ АХШ, ити былааннарын олохтоох киллэриҥэ сөҕүмэтэхтэрин тардан туран, Арктическай Европаттан научнай-технологическай идеялары, итинэн ресурсалары уонна үбүгаһы аҺаҕастык уоруулуу тэрийэргэ сорунаттан дьиксиналлар.

Сессия үлэтигэр биллэр миэстэни эргиэн-экономическай уобараска ЕЭС уонна АХШ икки ардыларыгар күүһүрэн иҺэр хайдыҺыылары дьүүллэҺии ылла. Банк учуотунай ставкаларын итиэннэ доллар курсун үрдэтиилэн Арктическай Европаттан капиталы суппу оборор политикатыгар АХШ кырдьарыас континент сайдыытын биллэрдик атахтаата. Милаҥҥа Арктическай Европа АХШ-тан уонна Японнаттан технологическай хаалыытын туоратар туһугар Арктическай Европа ресурсаларын холбуур туһунан быҺаарыы ылыллыбыта. Оҥ эрээри Италия «Коррере делла сера» хаһыата ити «Европаны үүгэ сылдьыах таалыыттан тоҺо таһаарыллыбын» саарбаҺалыырын биллэрдэ.

Сессия бүтүүгүгэр Италия министрдэрин советын председателэ Б. Кракси иҺитиннэрбитин курдук, кини кыттыылаахтара «уопсай рынок» уонна ЭХКС икки ардыларыгар сибиэстэри сайыннарыыга интэриэстэхтэрин этиилэр.

И. АБЛАМОВ,
ССТА ырытааччыта.

Итиллибит иэстээхпин

Ахтыы

1946 сыл. Улуу Кыайыы уонна үйүн сутуруоан кэнниэҥи сыл. Мин бырааттым Федялыын Дириҥ детдомуттан иитиллэ барар буолбуппут. Эйэбит Степан Васильевич Макаров (куруутун кинигэйэн ыллыы сылдьарын иҺин Ырыа Ыстапаан диэнэт киһи) биһигини оҥуос сыарҕатыгар тиэйэн Мугудайыыан быһа илдьэ барбыта. Аны саҥаатахха, дьоҥнуоот сэриитэн эргиллэн, күн-дьыл туоҕан олох быллэ-кэсто сэргэхсийбит кэмэ эбит. Күһүн да буоллар, алаас ахсын оттуу сылдьар дьон костоллоро. Эйэм кинилэри кытта саҥарбат бэйэтэ күлэ-үөрэ кэпсэтэрин үүгэйдик өйдүүбүн. Аара үс хонон киэһэ хараҕаран эрдэҥинэ Дириҥ боҺуолэгин арктическай оттуоҕун Сайылык Эйэҥэн сылдьарын кирбиппит. Оччолорго боҺуолаҥ ардыйах соҕус дьиэлээх эбит эбит. Үксэ детдом дьиэлэрэ быһыылаахтара. Оҕолор олорор дьиэлэриттэр кирбэрбитин кытта биирдэ эдэркээн интэриэччи кыыс утары көрсөн эйэбин кытта, кэпсэппитэ. Сотору буолаат, биһигини кэлэн тоҕоостуттан имэрийбитэ уонна:

—Сыччыыйдар, тоҺо сылайдыгыт, аччыктаатыгыт? —диэн ыйыппыта.

Биһиги, ааннаа аҺаабакка айаннаабыт дьон быһыытынан көннөрү тоҥкох гыммыппыт. Мин эмиэ хараҕым уутта сарк гыммыта.

—Кэбис ытлама, оннооҕор бырааттыг ытаабакка турар дии,—диэбитэ онуоха кини. Онно мин аччыктаан, сылайан ытаабатарым, сотоҕор «сыччыай» диэн биир тылтан сүрэхпэр ыктардым быһыылаара.

Ити оччолорго биһиги баастаан көрсүбүт эдэр специалист Анна Егоровна Макарова диэн этэ. Кини билигин бочуоттаах сынньалаҥнаах олорор.

Детдом остолобуйуттан тахсан аҺаары тэриннибит. Интэриэччибит сылбырдатык ыраах эбит.

—Сотору өрөөн туруохтара. Биирдэ туранныт бу таҥастары таҥнарыҥ,— диэбитэ.

Оччолорто «баҺылыыбаа» диэн тылы этэрэ биллэбит буолан, «эээх» эрэ диэн хаалбытым.

Ити сарсыарда детдом олоро сардааламмыта. Интэриэччибит Анна Егоровна кэлэн-баран эйэх аҺы аҕалан остуолга тардан баран:

—Сыччыыйдар, —диэн иҺэн мин диэки кордэ.

—Аччыктаабыккыт буолуо, тоҺо аҺаан, —диэн баран аттыбытыгар, түгү эрэ толкуйдаабыттыы тутта, олоруоан кабинета.

Кини биһиги эйэбитин кытта биирдэ сытыаран бардан, детдом оҕолорун утута барбыта. Сылайан кытаанахтык утуйан хаалбыт этибит. Сарсыарда үһүктубуппут эйэбит бараары үһүгуннартыы, сүүспүүттэн сылдьаталыы сатыы турар эбит.

—Оҕолорум эрэ буоллаттыг үчүгэйдик сылдьан үөрэнин, интэриэччигит тылын истиҥ, —диэбитэ уонна тахсан барбыта. . .

Мин, улахан киһи быһыытынан, дьиэ үрдүн тобулу оҕуулуу сыттахпына аттыбар ким эрэ кэлэн тохтообута. Көрө түспүтүм: Анна Егоровна сабыс-саҥа таҥастары аҕалан ууна туруоруоттуун ааҕарбыт, тэҥнэ оонньуу тахсарбыт.

—Сотору оҕолор туруохтара. Биирдэ туранныт бу таҥастары таҥнарыҥ,— диэбитэ.

Оччолорто «баҺылыыбаа» диэн тылы этэрэ биллэбит буолан, «эээх» эрэ диэн хаалбытым.

Ити сарсыардаттан детдом олоро сардааламмыта. Интэриэччибит Анна Егоровна амарах сүрэхтээх, тулаайах оҕолорго дьиҥнээх ийэ, ааҕа буолбут интэриэччилэр эйэхтэр этэ. Кинилэр сэриилэр сылларыгар, ол кэнниэҥи чэчэкэтэ суох кэмнэ куустэрин-уохтарын, биллиэннэрин-коруулэрин барытын тулаайах оҕолору иитиигэ анаабыттара. Кинилэртэн миигин үтүөрэ, үчүгэйдэ уйуйбут дьоннору чэчэчулаан ахтыахпын баҕарабын. Мин баастакы директорым С. М. Максимов, завуһум А. С. Бродников, интэриэччим Н. С. Хомтанов буоллаллар. Бу, эйэргэ дылы, оччолорго буоран сыттаах буойуттар, Аҥа дойду Улуу сэриитин кыттыылаахтара этиллэр. М. Г. Лазарева, М. С. Эмерстова сэриилэр кэмигэр үтүө эрэйиҥнэҺиэлэрэ билэн, онуоҕун туоратан үлэлэбиттэрин бэлиэтэйэт буолуохха сатаммат.

Детдом оҕолоругар үтүө сыраларын, эйэх эрэйдэрин биэрбит, кинилэри үөрэхтээх, билиилээх-коруулаах, идеалаах дьон оҥоорорго бэлэмнэрин сэмэй кылаатторын киллэрбит специалистэрбэ биһигин, интиллибит интэриэччилэр, үйэбит туһары сайдуу-саныы сылдьыбыт, кинилэргэ м дьын махтал, баҺылыыба тылларын этэбит.

Оҕо, кырдьык таҥаны,— биһиги иннинэбит, кэскилбит. Кинитэ суох олох суох. Ол иҺин бүгүн кырачаанарга маҥдьы ыраах хаалаан, дьоллоох олох баар буоларыгар киһи аймах бүттүүнэ баҕарар, «Суох буоллун сэриилэр, суох буоллун өлүү! Туругур Эйэ, Эйэ, Эйэ!» диэн дорообоноохтук ыллыыр.

Е. МАКАРОВ,
учуутал.

АРХАНГЕЛЬСКАЙ. Малай Корелларга — Хотугу дойду мас зодчествотын музейыгар 80 гектар иэннээх сиргэ Хотугу Двина бассейнынан Петр I кэмиттэн биһигиги күннэрбитигэр диэри ордон хаалбыт уратылаах архитектурнай айыныылар мунньулуннулар.

Малай Корелларга фольклорнай бырааһыныыктар үгэс буоллулар. Онно идэтийбит уонна самодеятельнай артистар музейга сылдьаччыларга Хотугу дойду ырыаларын билиҺиннэрэллэр.

Снимокка: Нуучча хотугу хорун фольклорнай бөлөҕө топорор.

ССТА фотохрониката.

ЭЛЕКТРОЛИНИЯНЫ ХАРЫСТЫАХХА

Электрическэй приборлар сэрэхтээхтик туһаныы, электропередача линияларыгар харыстабылаахтык сыҺыаннаһыы туһунан албахтык кэпсэтабит эрэлэри, балаҺыанньа туһугар. Холобур, Чурапчы сэлиэнньэтин тулатыгар—Арктическай Кытайбах таҺымнаах, санаторий уонна интернат-оскуола кэтэриэлэри 35 киловольт күүрүүлээх электрическай линияларга саас муус устар 27 күнүттэн саҕалаан аҥдылааһын болдьоҕо бүтүөр диэри алта остоолбоҕо барыта сүүрбэттэн тахса изолятор алдьатылынна. Бэс ыйын 16 күнүгэр Маралаайы бөҺүөлэгин таҺыгар икки остоолбоҕо төрүс изоляторы төрүтэ ытаннар ардах камигэр остоолбо умайа сыста, икки күн устата электроэнергияны биэрии быста сырытта. Маннык түбэлтэ Мугудайга урукку оттуулар эмиэ таһаарыллыбыта. Оҥ түмүгэр анкернай остоолбо умайан сүөһү өлбүтэ, элбэх үүт-ас буоруу буолбута. Маннык түбэлтэлэри ким көрбүт сонно тута милицияҕа эрэтэр сетевой участокка биллэрэрэ наада.

Изолятор ардах камигэр алдьанар түбэлтэтигэр уустук онгоһуулаах остоолболор умайыахтарын, кинн-сүөһү дьиҥнэниэн сөп. Онон изоляторлардаа алдьатар биирдиилээн дьоннору олохтоох сельсоветтар, общественность боппуоктарын, миэстэтигэр интэриэйдэтэр үлэни ыытыахтарын наада.

Подстанциялар оборудованиелэрин үлэлэрин атахтыыр биир атын биричиинэнэн таҺыттан киллэриллэр проводкалар эргэрбиттэрэ буолар. Эргэрбит проводканан энергия бэриллиитин түмүгэр улахан ток үөскээн оборудование контактара умайаллар. Онон түһааннаахтар, предписание быһыытынан, эргэрбит проводкалары камигэр уларыталаан эбэҺиэстэхтэр.

Государственнай линияҕа холбонулла илик ведомственнай хаһаайыстыбалар подстанцияларын, линияларын туруктара эмиэ молтох. «Сельхозтехника» холбоҺук, «Якутсельэнерго» предприятиелэрин, иэнэлиэктэртэн Кылааннаах көрөр-хараҕар электрохозяйстволара, ордук молтох турунтаахтар.

Түмүктээн эттаххэ электроэнергиянан харгыһа суох хаачыллыы, кини кэмчилэҺиннэрэхтик туһаныы барыбыт кыһаныытын көрдөр.

Е. МАКАРОВ,
электросеть старшай наастара.

Маныаха ким кыһанарый?

«Чурапчы» совхоз Арылаахтааҕы отделениетын биир сарайыгар бүгүн автоматыкка аҺааталлыы утары эмиэ сүөһэлэнэ тоҕуос сыла буолла. Бу сарайын иҺиннэ эсэ 80-ча куул минеральнай уулуулуу обилибитэ. Сарай курдуктаҺаата бэрт молтох: сүөһүлэр бэйдиэ сылдьаллар, оҕолор мустан оонньуулларын. Бу туһунан отделение салалтатыгар этэн кордохха, урукку управляющай кимиэхэ да спрэйдээн туттарбаттаҕы диэн хоруйдуулар.

Оҕолор, сүөһүлэр итиннэ сытар дьаатан сүһүрэн түбэлтэлэриттэн эмиэхэ ким сүгүөй?

И. КАЖЕНКИН.

Редакторы солбуйаччы С. Н. ЧИЧИГИНАРОВ.

Арылаахтааҕы фельдшерэй-акушерскай пуунан Морфуков Иван Семеновичка аатыгар бэриллибит 073-992 №-дээх большичай линс сүпүтүнэн дьиэ суоҕунан ааҕыллар.

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700. Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—21-332, отделлар—21-265, уопсай 21-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь»)—орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 54907. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ. № ЗАКАЗА 81. с. Чурапча ул. Карла Маркса 12. Тираж 3465